

Advies 772

1. Waar gaat dit advies over?

Dit advies gaat over een Europese openbare aanbesteding van adviesdiensten ten behoeve van versterkingsprojecten van waterkeringen. Op het inschrijvingsbiljet moesten inschrijvers onder meer aangeven welk CO₂-ambitieniveau zij met betrekking tot de opdracht aanboden. Aanbesteder heeft de inschrijving van ondernemer ongeldig verklaard vanwege het ontbreken van het inschrijvingsbiljet. Ondernemer erkent dat het inschrijvingsbiljet ontbrak, maar meent dat zijn inschrijving, gelet op een bepaling in de aanbestedingsleidraad, niet ongeldig had mogen worden verklaard, althans dat aanbesteder hem een herstelmogelijkheid had moeten bieden.

2. Hoe luidt dit advies?

De Commissie oordeelt dat de klacht van ondernemer **gegrond** is. Aanbesteder heeft specifiek in de aanbestedingsleidraad opgenomen dat het ontbreken van het inschrijvingsbiljet of het ontbreken van één of meer van de op het inschrijvingsbiljet in te vullen gegevens niet tot ongeldigheid van de inschrijving leidt, mits de ontbrekende gegevens ondubbelzinnig zijn af te leiden uit één of meer andere bij inschrijving ingediende gegevens. Naar het oordeel van de Commissie zijn de ontbrekende gegevens, waaronder het aangeboden CO₂-ambitieniveau, ondubbelzinnig af te leiden uit het door ondernemer ingediende plan van aanpak.

3. Wat is de achtergrond?

- 3.1. Aanbesteder heeft op 16 januari 2025 op TenderNed een Europese openbare procedure aangekondigd voor een overheidsopdracht betreffende adviesdiensten ten behoeve van versterkingsprojecten van waterkeringen. Hoofdstuk 2 van het Aanbestedingsreglement Werken 2016 (ARW 2016) is van toepassing. Ondernemer heeft op de opdracht ingeschreven.
- 3.2. Aanbesteder heeft bij brief via TenderNed meegedeeld dat de inschrijving van ondernemer ongeldig is verklaard vanwege het ontbreken van het inschrijvingsbiljet.
- 3.3. Ondernemer heeft daarop bij brief van 29 april 2025 een klacht ingediend bij het klachtenmeldpunt van aanbesteder over de ongeldigverklaring van zijn inschrijving. Ondernemer weerspreekt niet dat het inschrijvingsbiljet ontbrak, maar stelt dat aanbesteder gelet op het bepaalde in de aanbestedingsleidraad, waarin is afgeweken van het ARW 2016, zijn inschrijving niet ongeldig had mogen verklaren, althans hem een herstelmogelijkheid had moeten bieden.
- 3.4. Bij brief van 9 mei 2025 heeft het klachtenmeldpunt van aanbesteder de klacht van ondernemer ongegrond verklaard.
- 3.5. Ondernemer heeft vervolgens op 10 mei 2025 een klacht ingediend bij de Commissie met eenzelfde strekking als die van zijn klacht van 29 april 2025.

- 3.6. Op 3 juni 2025 heeft aanbesteder op de bij de Commissie ingediende klacht gereageerd. In zijn reactie herhaalt aanbesteder (eveneens) zijn eerder ingenomen standpunt. Bovendien wijst aanbesteder op nog twee gebreken die bij kluisopening zijn geconstateerd.

4. Wat zijn de standpunten van partijen?

Ondernemer

- 4.1. De klacht van ondernemer komt er, kort gezegd, op neer dat zijn inschrijving ten onrechte ongeldig is verklaard vanwege het ontbreken van het inschrijvingsbiljet.
- 4.1.1. Ondernemer voert daartoe ten eerste aan dat de ontbrekende gegevens, waaronder het aangeboden CO₂-ambitieniveau, uit zijn plan van aanpak blijken. Daarbij doet hij een beroep op een bepaling in de aanbestedingsleidraad waarin van het ARW 2016 is afgeweken.
- 4.1.2. Ten tweede heeft hij bij het indienen van de klacht bij het klachtenmeldpunt van aanbesteder het inschrijvingsbiljet alsnog aangeleverd waarmee het verzuim is hersteld. Daarbij doet hij wederom een beroep op dezelfde bepaling in de aanbestedingsleidraad.

Aanbesteder

- 4.2. Aanbesteder stelt zich, kort gezegd, op het standpunt dat hij ondernemer terecht heeft uitgesloten omdat laatstgenoemde ongeldig heeft ingeschreven. Het gaat om een gebrek dat niet kan worden hersteld.
- 4.2.1. Aanbesteder stelt juist dat de ontbrekende gegevens niet ondubbelzinnig zijn af te leiden uit de overige bij de inschrijving verstrekte documenten en de inschrijving daarmee ongeldig is. Dat ondernemer alsnog een inschrijvingsbiljet heeft ingediend doet niets af aan deze conclusie, nu er geen mogelijkheid tot herstel is gelet op deze vaststelling. Bovendien moet aanbesteder vanwege het gelijkheidsbeginsel uitgaan van de bij de inschrijving ingediende stukken en niet van op een later moment aangeboden documenten.
- 4.3. De verschillende door ondernemer en aanbesteder ingenomen standpunten en argumenten in deze klacht heeft de Commissie samengevat en zullen hieronder worden besproken.

5. Hoe beoordeelt de Commissie deze klacht?

Inleiding

- 5.1. Uit de klacht van ondernemer en de reactie hierop van aanbesteder leidt de Commissie af dat partijen van mening verschillen over de vraag of al dan niet ondubbelzinnig is af te leiden uit de overige bij inschrijving ingediende documenten welk CO₂-ambitieniveau ondernemer zou hebben aangekruist op het inschrijvingsbiljet. De Commissie stelt zich daarom met de klacht van ondernemer als uitgangspunt de volgende vraag. Is de inschrijving ondanks het ontbreken van het inschrijvingsbiljet niet toch geldig omdat de ontbrekende gegevens ten aanzien van de CO₂-prestatie ondubbelzinnig zijn af te leiden uit andere bij inschrijving ingediende gegevens (meer specifiek het plan van aanpak van ondernemer)?

Ondernemer

- 5.2. Ondernemer ontkent niet dat het inschrijvingsbiljet bij inschrijving ontbrak, maar bestrijdt dat zijn keuze met betrekking tot het CO₂-ambitieniveau niet ondubbelzinnig zou zijn af te leiden uit de overige ingediende stukken.
  - 5.2.1. Ten eerste blijkt uit zijn plan van aanpak, pagina 7 ('hoewel wij ons niet expliciet committeren aan één van de in de aanbesteding genoemde CO₂-ambities naast onze eigen ambitie') dat hij kiest voor de optie 'geen van de bovenstaande CO₂-ambitieniveaus' zoals genoemd in het inschrijvingsbiljet. Daarmee voldoet hij aan artikel 4.4.1 lid 4 in de aanbestedingsleidraad waarin staat vermeld dat het ontbreken van het inschrijvingsbiljet niet tot ongeldigheid van de inschrijving leidt, indien de betreffende gegevens ondubbelzinnig uit andere documenten kunnen worden herleid.
  - 5.2.2. Daarnaast stelt ondernemer bij het indienen van de klacht het inschrijvingsbiljet alsnog te hebben aangeleverd waarmee het verzuim is hersteld. Daarmee doet de ondernemer een beroep op de mogelijkheid tot herstel onder artikel 4.4.1 lid 4 en het feit dat alle gegevens ondubbelzinnig herleidbaar zijn.
- 5.3. Ondernemer stelt dan ook dat zijn inschrijving alsnog als geldig moet worden beschouwd.

Aanbesteder

- 5.4. Aanbesteder meent dat ondernemer terecht is uitgesloten van de aanbesteding, omdat hij ongeldig heeft ingeschreven. Aanbesteder onderbouwt dit als volgt.
  - 5.4.1. Aanbesteder stelt ten eerste dat uit pagina 7 van het Plan van Aanpak niet ondubbelzinnig blijkt is wat op het ontbrekende inschrijvingsbiljet ingevuld had moeten zijn. Hij wijst in dat verband specifiek op de volgende toevoeging aan de hiervoor geciteerde vermelding: 'hoewel wij ons niet expliciet committeren aan één van de in de aanbesteding genoemde CO₂-ambities naast onze eigen ambitie, *zorgen wij ervoor dat onze maatregelen aansluiten op de duurzaamheidsdoelstelling van de opdrachtgever en Hoogwaterbeschermingsprogramma*" ('HWBP') [onderstreping door Commissie].' Hieruit kan volgens aanbesteder niet ondubbelzinnig worden afgeleid wat op het ontbrekende inschrijvingsbiljet had moeten worden ingevuld. Enerzijds verbindt hij zich niet aan de op het inschrijvingsbiljet vermelde ambitieniveaus, maar anderzijds heeft ondernemer wel degelijk CO₂-ambitie, aldus aanbesteder.
  - 5.4.2. Daarnaast bestrijdt aanbesteder dat er een mogelijkheid was tot herstel. Nu geconstateerd is dat het CO₂-ambitieniveau niet ondubbelzinnig is af te leiden uit de overige bij de inschrijving verstrekte documenten is er volgens aanbesteder geen mogelijkheid tot herstel voor het ontbreken van het inschrijvingsbiljet. Daarbij beroept zij zich ook op het gelijkheidsbeginsel en op basis waarvan hij moet uitgaan van de bij inschrijving ingediende stukken en niet van op een later moment aangeboden documenten.
- 5.5. Ten overvloede wijst aanbesteder nog op twee andere gebreken die bij kluisopening zijn geconstateerd, namelijk dat de juistheid van de digitale ondertekening niet kan niet worden vastgesteld en dat de inschrijving mogelijk abnormaal laag is.

Beoordeling Commissie

5.6. De Commissie acht de klacht **gegrond**, omdat aanbesteder naar haar oordeel wel ondubbelzinnig uit de overige bij inschrijving verstrekte documenten had kunnen afleiden dat ondernemer zich niet committeerde aan één van bovenstaande CO₂-ambitieniveaus.

5.7. De Commissie legt hierna uit hoe zij tot deze beslissing is gekomen.

Toetsingskader

5.8. Bij een aanbesteding wordt de rechtsverhouding tussen ondernemers en de aanbestedende dienst beheerst door de algemene beginselen van het aanbestedingsrecht, in het bijzonder de beginselen van gelijke behandeling, non-discriminatie, transparantie en proportionaliteit.

5.9. Het beginsel van gelijke behandeling is voor Europese procedures neergelegd in artikel 1.8 Aw 2012. Uit het gelijkheidsbeginsel volgt het transparantiebeginsel dat aanbestedende diensten verplicht transparant te handelen, zodat naleving van het gelijkheidsbeginsel kan worden gecontroleerd (zie bijv. HvJ 29 april 2004, C-496/99, *Succhi di Frutta*, r.o. 108-109). Het transparantiebeginsel is neergelegd in artikel 1.9 lid 1 Aw 2012. Het beginsel van proportionaliteit, dat voorschrijft dat eisen, voorwaarden en criteria aan de inschrijvers en inschrijvingen in een redelijke verhouding moeten staan tot het voorwerp van de opdracht, is voor Europese aanbestedingen neergelegd in artikel 1.10 Aw 2012, en nader uitgewerkt in de Gids Proportionaliteit.

5.10. Op grond van het transparantie- en gelijkheidsbeginsel geldt dat alle voorwaarden en modaliteiten van de gunningsprocedure in het aanbestedingsbericht of in het bestek moeten worden geformuleerd op een duidelijke, precieze en ondubbelzinnige wijze, opdat, enerzijds, alle behoorlijk geïnformeerde en normaal oplettende inschrijvers de juiste draagwijdte kunnen begrijpen en zij deze op dezelfde manier interpreteren, en, anderzijds, de aanbestedende dienst in staat is om metterdaad na te gaan of de offertes van de inschrijvers beantwoorden aan de criteria welke op de betrokken opdracht van toepassing zijn (vgl. HvJ EG 29 april 2004, zaak C-496/99, *Succhi di Frutta* en ECLI:NL:PHR:2005:AU2806).

5.11. Uit Europese rechtspraak volgt dat wanneer een inschrijver zijn inschrijving heeft ingediend, hij deze inschrijving in beginsel niet meer mag aanpassen op initiatief van de aanbestedende dienst of van de inschrijver zelf. De verplichting van een aanbestedende dienst om inschrijvers op gelijke en niet-discriminerende wijze te behandelen en de hieruit voortvloeiende transparantieplichting verzetten zich daartegen. Deze verplichtingen staan er echter niet aan in de weg dat, in uitzonderlijke gevallen, de inschrijvingen gericht kunnen worden verbeterd of aangevuld, met name omdat deze klaarblijkelijk een eenvoudige precisering behoeven, of om kennelijke materiële fouten recht te zetten, mits deze wijziging er niet toe leidt dat in werkelijkheid een nieuwe inschrijving wordt voorgesteld (HvJ EU 29 maart 2012, ECLI:EU:C:2012:191, zaak C-599/10, *SAG*, r.o. 40). Het moet daarbij gaan om gegevens waarvan objectief kan worden vastgesteld dat zij dateren van vóór het einde van de inschrijvingstermijn om deel te nemen aan een aanbestedingsprocedure. Het maken van een dergelijke uitzondering is echter uitgesloten ingeval van ontbrekende informatie die op straffe van uitsluiting moet worden verstrekt (HvJ EU 10 oktober 2013, ECLI:EU:C:2013:647, zaak C-336/12, *Manova*, r.o. 40).

5.12. Uit de hiervoor genoemde jurisprudentie volgt ook dat een aanbestedende dienst op grond van de Europese regelgeving niet verplicht is om contact op te nemen met de betrokken inschrijver wanneer hij een gebrek in een inschrijving constateert (HvJ EU 29 maart 2012, ECLI:EU:C:2012:191, zaak C-599/10, *SAG*, r.o. 38). Richtlijn 2014/24/EU bepaalt bovendien in artikel 56 lid 3 dat, wanneer de door de

ondernemers in te dienen informatie of documentatie onvolledig of onjuist is of lijkt te zijn of wanneer specifieke documenten ontbreken, aanbestedende diensten de betrokken ondernemers kunnen verzoeken die informatie of documentatie binnen een passende termijn in te dienen, aan te vullen, te verduidelijken of te vervolledigen, mits dergelijke verzoeken worden gedaan met volledige inachtneming van de beginselen van gelijke behandeling en transparantie (cursivering: Commissie). In de Aanbestedingswet staat een vergelijkbare bepaling in artikel 2.55 Aw 2012. Het doen van navraag en het bieden van herstel is zodoende op grond van de aanbestedingsregels in principe een bevoegdheid van de aanbestedende dienst en niet een verplichting (cursivering: Commissie).

- 5.13. Bovengenoemde Europese rechtspraak wordt bevestigd in nationale rechtspraak (zie: vzr. rb. Midden-Nederland 24 juni 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:2365, r.o. 3.11 en nog dit jaar: vzr. rb. Den Haag 21 oktober 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:19279, r.o. 5.7). Daarbij constateert de Commissie overigens wel dat in de meeste zaken herstel niet toelaatbaar wordt geacht. Meer specifiek oordeelde de rechter dit jaar dat het ontbreken van (een deel van) het inschrijvingsbiljet geen gebrek is dat zich voor eenvoudig herstel leent (ook al was dit niet met ongeldigheid gesanctioneerd (vzr. rb. Den Haag 1 mei 2025, ECLI:NL:RBDHA:2021:9614, r.o. 5.6 en r.o. 5.7). Eerder kwam diezelfde rechtbank tot een vergelijkbare conclusie in een zaak waarin het ARW 2016 van toepassing was (vzr. rb. Den Haag 20 juli 2025, ECLI:NL:RBDHA:2021:9614, r.o. 5.3.2).

Onderzoek Commissie

- 5.14. De Commissie overweegt dat partijen het met elkaar eens zijn dat sprake is van een gebrek in de inschrijving van ondernemer vanwege het ontbreken van het inschrijvingsbiljet. Partijen verschillen echter van mening over de vraag of daarmee de inschrijving ongeldig is en of er een herstelmogelijkheid kan worden geboden. In het bijzonder verschillen zij van mening over de vraag of de ontbrekende gegevens ondubbelzinnig uit andere stukken van de inschrijving kunnen worden afgeleid. De discussie spits zich specifiek toe op het nagestreefde CO₂-ambitieniveau dat in het inschrijvingsbiljet moest worden opgegeven.

Herstelmogelijkheid in paragraaf 4.4.1 lid 4 van de aanbestedingsleidraad

- 5.15. De Commissie stelt voorop dat in artikel 2.26.6 ARW 2016 staat vermeld dat bij het ontbreken van het inschrijvingsbiljet de inschrijving ongeldig is. De bepaling luidt als volgt.

‘Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het uiterste tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder zijn ontvangen.’

- 5.16. Evengoed staat in paragraaf 4.4.1 lid 4 van de aanbestedingsleidraad een uitzondering op dit artikel in het ARW 2016 vermeld in het geval van het ontbreken van (een deel van) het inschrijvingsbiljet (hoewel het hiervoor geciteerde artikel niet met zoveel woorden genoemd wordt):

‘De aanbesteder kan voor gebreken in de documenten als bedoeld in deze paragraaf gelegenheid geven tot herstel. In afwijking op het ARW 2016 leidt het ontbreken van het inschrijvingsbiljet of het ontbreken van een of meer van de op het inschrijvingsbiljet in te vullen gegevens niet tot ongeldigheid van de inschrijving mits de aldus ontbrekende gegevens ondubbelzinnig zijn af te leiden uit een of meer andere bij inschrijving ingediende gegevens zoals bijvoorbeeld een invulveld binnen TenderNed of gegevens van bij inschrijving verstrekte documenten (waaronder kwalitatieve documenten en prijsdocumenten) [onderstreping Commissie].

In het geval herstel geboden wordt, bepaalt de aanbesteder een termijn waarbinnen het gebrek moet zijn hersteld.'

- 5.17. Deze uitzondering wordt in paragraaf 1.4 aanbestedingsleidraad als volgt gemotiveerd:

'In de aanbestedingsleidraad is bepaald dat in afwijking op het ARW 2016 het ontbreken van een inschrijvingsbiljet een gebrek is dat voor herstel vatbaar is. Aanbesteder acht deze afwijking in lijn met de huidige jurisprudentie over de (on)herstelbaarheid van gebreken in inschrijvingen. Uit de tekst van de herstelregeling volgt uitdrukkelijk dat de ontbrekende gegevens ondubbelzinnig moeten zijn af te leiden uit wel bij inschrijving ingediende gegevens. Aanbesteder acht deze afwijking op het ARW 2016 proportioneel omdat deze herstelregeling zal bijdragen aan het terugdringen van fatale aanbestedingsfouten.'

- 5.18. Er zijn geen relevante vragen over voornoemde paragraaf ten behoeve van de nota van inlichtingen gesteld.

CO₂-ambitieniveau

- 5.19. In paragraaf 4.4.3 van de aanbestedingsleidraad staat ten aanzien van het CO₂-ambitieniveau vermeld:

'Het CO₂-ambitieniveau van de inschrijver dient te worden aangegeven op het inschrijvingsbiljet. De aanbesteder heeft als ambitie CO₂-emissie te reduceren bij de uitvoering van infrastructurele werken. Dat kan alleen door en met actieve inzet van marktpartijen. De aanbesteder heeft gekozen een kader te hanteren waarbij de marktpartijen die invulling geven aan deze CO₂-ambitie tijdens de uitvoering, een voordeel verkrijgen bij verlening van de opdracht.

De inschrijver kan kiezen uit de CO₂-ambitieniveaus die nader zijn beschreven in bijlage J "Ambitieniveau CO₂ reductie". Hoe hoger het aangeboden CO₂-ambitieniveau van de inschrijver is, hoe hoger de fictieve vermindering van de inschrijvings-som.'

- 5.20. Vervolgens stelt de Commissie vast dat ondernemer heeft nagelaten om het inschrijvingsbiljet zoals bijgevoegd als bijlage E bij de aanbestedingsleidraad in te dienen. Voor zover relevant voor dit advies, staat hierop vermeld:

De inschrijver(s) verklaart (verklaren) zich bereid de uitvoering van de opdracht op een duurzame wijze ter hand te nemen en daarbij adequaat invulling te geven aan een CO₂-reductie op:

- CO₂-ambitieniveau 1 (fictieve vermindering inschrijvings-som plafondbedrag van 1 %)
- CO₂-ambitieniveau 2 (fictieve vermindering inschrijvings-som plafondbedrag van 2 %)
- CO₂-ambitieniveau 3 (fictieve vermindering inschrijvings-som plafondbedrag van 3 %)
- CO₂-ambitieniveau 4 (fictieve vermindering inschrijvings-som plafondbedrag van 4 %)
- CO₂-ambitieniveau 5 (fictieve vermindering inschrijvings-som plafondbedrag van 5 %)
- geen van de bovenstaande CO₂-ambitieniveau's

- 5.21. Wel heeft ondernemer op pagina 7 van zijn plan van aanpak over zijn CO₂-ambitie het volgende vermeld:

'Hoewel wij ons niet expliciet committeren aan een van de in de aanbesteding genoemde CO₂-ambities naast onze eigen ambitie, zorgen wij ervoor dat onze maatregelen aansluiten op de duurzaamheids-doelstellingen van de opdrachtgever en het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Wij staan open voor samenwerking om verdere optimalisaties in CO₂-reductie te realiseren en kunnen, indien gewenst, aanvullende maatregelen treffen op basis van project- en contractspecifieke eisen.'

Oordeel Commissie

- 5.22. De Commissie deelt het standpunt van ondernemer dat ondubbelzinnig uit voornoemde passage kan worden afgeleid dat hij daarmee kiest voor de optie 'geen van de bovenstaande CO₂-ambitieniveau niveaus', zoals genoemd in het inschrijvingsbiljet. Immers, hij wijst er specifiek op zich 'niet expliciet te willen committeren aan een van de in de aanbesteding genoemde CO₂-ambities'. Weliswaar geeft ondernemer daarnaast aan dat hij wel de intentie heeft om samen met aanbesteder eventuele optimalisaties in CO₂-reductie te realiseren, maar daarmee heeft hij in het kader van deze aanbesteding geen toezegging gedaan in relatie tot een van genoemde CO₂-ambitieniveaus. Anders dan aanbesteder ziet de Commissie in de voornoemde passage in het plan van aanpak van ondernemer dan ook geen dubbelzinnigheid.
- 5.23. De Commissie komt dan ook tot de slotsom dat het ontbreken van het inschrijvingsbiljet niet tot ongeldigheid van de inschrijving van ondernemer had mogen leiden. Immers, zij acht de conclusie gerechtvaardigd dat ondubbelzinnig uit het plan van aanpak van ondernemer kan worden afgeleid dat ondernemer voor geen van de op de kruisjeslijst op het inschrijvingsbiljet beschreven CO₂-ambitieniveau's zou hebben gekozen (en dus geen aanspraak wilde doen op enige fictieve vermindering van de inschrijvings-som). Ondernemer heeft dan ook terecht aangevoerd dat hij voor de optie 'geen van de bovenstaande CO₂-ambitieniveau's' zou hebben gekozen.
- 5.24. De Commissie overweegt tot slot met betrekking tot de twee andere bij kluisopening geconstateerde gebreken het volgende. Aanbesteder heeft deze vermeende gebreken niet in de afwijzingsbeslissing vermeld, maar pas op 3 juni 2025 in zijn reactie op de bij de Commissie ingediende klacht naar voren gebracht. Ondernemer heeft hierover dan ook niet kunnen klagen bij het klachtenmeldpunt. De Commissie heeft deze vermeende gebreken dan ook niet betrokken in haar oordeel.

6. Advies

De Commissie acht de klacht **gegrond**.

Omdat het hun vanwege conflicterende belangen niet vrijstond, zijn voorzitter mr. G.R. Werkman-Bouwkamp en vicevoorzitter mr. M.C. Pinto niet betrokken geweest bij de behandeling van deze klacht.

De Commissie heeft zich ten behoeve van dit advies laten bijstaan door mr. J.S.O. den Houting.

Den Haag, 21 november 2025

Mr. dr. A.J. van Heeswijck

Commissielid